

LECTURE PERFORMANCE

BART BIJNENS

Toneelacademie Maastricht – 2017

I don't know what I do.

I don't like to think about myself in the third-person, as a thing or I do this as a style. I don't really think about a style.

Look at certain people who draw in a certain way – that's the way they draw. That's the same with me. It's hard for me to change who I am.

I have been trying to do dramas for years, but people perceives them as bad-comedies.

- Tim Burton

28 september 2016

INHOUDSOPGAVE

De creatieve hoogtijdagen van Bart Bijmens	4
Het authentiek vermogen	9
Het creatief vermogen	13
Het persoonlijk vermogen	16
Autonome motivatie	20
Eindconclusie	23
Literatuurlijst	27

DE CREATIEVE HOOGTIJDAGEN VAN BART BIJNENS

Ooit. Lang geleden. Toen ik nog creatief was. Mijn authentieke verschijning achtervolgde me als mijn schaduw. Mijn naam was ook toen Bart Bijmens, al is er sindsdien veel veranderd.

Mijn grootste talent was totaal talentloos te zijn. Het spijt me dat ik dit moet toevertrouwen. Eigenlijk was ik nergens goed in. Van nature ben ik verschrikkelijk dom. Helaas kan ik het niet mooier maken dan het is. Op de basisschool kreeg ik mijn proefwerk inclusief antwoorden mee naar huis, leerde die de rest van de week gedisciplineerd, maar ploeterend, uit mijn hoofd. Aan het einde van de week haalde ik, met de hakken over de sloot, alsnog een kantje boord.

Ik was weinig gevoelig voor modetrends en liet me zelden leiden door sociale druk. Alles moest ik vormen naar een manier die voor mij te hanteren was. Ik kon me enkel schikken op een eigengereide manier. Enerzijds was dat een handicap. Anderzijds mijn kwaliteit. Dapper dat ik me van nature niet aanpaste aan de kleine gemeenschap te midden van de Limburgse landschappen, waar ik onderdeel van was. Ik voelde me doorgaans een buitenstaander en had eigen opvattingen en specifieke interesses. Ik ging altijd mijn eigen gang.

Men noemde me dan ook authentiek en creatief. Maar goed. Wie anders strompelde door de straten van Sint Joost als een oud mannetje. Vermomd in versleten kleren van mijn ouders. Wandelstok en Sinterklaasbaard om het af te maken. De verschijning was waarschijnlijk minder geloofwaardig dan ikzelf waande. Mijn gedaanteverwisseling werd dan ook voornamelijk door mijzelf bloedserieus opgevat. Zó erg dat anderen aan die ernst niet konden ontkomen. Op die manier speelde iedereen mijn spel mee en werd ik door buurvrouwen en voorbij-fietsers naar de overkant van de straat begeleid. Ik paradeerde fanfarestoeten in mijn eentje. Sinterklaasintochten in augustus. Als levend standbeeld stond ik eeuwig verstild, wachtend op die ene toerist in Sint Joost die me toevallig zou opmerken.

Vrijdagmiddag voerde ik in de garage van mijn ouders een toneelstuk op. Hoogtepunt van mijn week. Het garagepad fungeerde als tribune, waar mijn schoolgenoten plaatsnamen. Er was publiek. Zowel de mensen die me hielpen oversteken, als de schoolgenoten die mijn theater bezochten. Dat kleine gebaar is een zeer essentiële stimulans geweest voor de rest van mijn leven. Ik voelde me gehoord. Daarom droomde ik al op jonge leeftijd om van mijn grote on-talent mijn beroep te maken. Echter kon ik niet meteen naar een hiervoor geschikte opleiding. Eerst moest ik het vmbo-diploma halen.

Mijn middelbare school bevond zich twee kilometer verder. Het beruchte vmbo-lwoo. Leerwegondersteunend onderwijs. Zoals op internet wordt gedefinieerd: *‘Voor leerlingen die zonder extra hulp geen vmbo-diploma halen, vanwege een taal- of leerachterstand, een intelligentie die lager is dan gemiddeld en/of gedrag- en/of sociaal-emotionele problemen’*.

In mijn herinnering had ik weinig schooluren. Zeer weinig huiswerk. Nog minder vrienden. Ik beschikte over zeeën van tijd en was veel in gezelschap van niemand. Ik vond weinig aansluiting bij leeftijdgenoten. Ik distantieerde me van de groep en de groep welwillend van mij.

Dat klinkt cru en eenzaam. Geen zorgen. Ik had daar geen last van. Integendeel. Ik beschouw mijn pubertijd als de meest productieve en creatieve periode in mijn leven (tot nu toe). Het ontwikkelen van mijn identiteit, ontwaarde zich in de ontwikkeling van mijn werk. Een veilige schuilplek. Ik maakte voornamelijk films. Ik deed waar ik zin in had en waar ik goed in was. Ik kende geen concurrentie en werd niet beïnvloed door enige vorm van bemoeizucht.

Bovendien beschikte ik, boven in het huis van mijn ouders, over een ruime kamer. Het uitzicht op de straat vormde de enige verbinding met de buitenwereld. Een kamer waarin alles mogelijk was. Het fungeerde als kantoor. In mijn creatieve hoogtijdagen begon ik de ochtend met in eerste instantie alle tijd te nemen. Op mijn werkcomputer had ik overigens ontelbare mappen met irrelevante collecties. Ik verzamelde alles wat ik koppelde aan het project waar ik me mee bezig hield. Afbeeldingen. Muziek. Ideeën. Collages. Ook bekeek ik veel korte films op internet.

Ik verzon ideeën, waarvan ik niet meer weet hoe ik ze bedacht. Ik ontwikkelde filmeffecten, waarvan ik me niet meer kan herinneren waar ik de vaardigheden vandaan haalde. Ik droomde ervan om filmmaker te worden. Scenarist. Ontwerper. Regisseur. Schrijver. Creatieveling.

De rijkdom van mijn jeugd kwam vooral tot stand door de rijkdom van het niets, waarin alles mogelijk is. Het nastreven van mijn fantasieën en het realiseren

van onmogelijkheden. Al van kinds af aan word ik gedreven door die scheppingsdrang. Waarschijnlijk romantiseer ik die geestgestemdheid volkomen, maar het helpt me dromen van de gewaarwording van mijn creativiteit en authenticiteit, die ik in mijn artistieke hoogtijdagen dagelijks ervoer. Althans, zo deed het zich in mijn herinnering voor. Ik blijf me afvragen waar ik die creativiteit vandaan haalde.

Toen was ik vooral bezig met wat ik later wilde worden. Nu ben ik vooral gericht op wat me toen maakte tot wie ik was.

Ondertussen studeer ik af aan de Toneelacademie Maastricht als toneelspeler. Eigenlijk heb ik mijn hele leven toegeleefd naar dit moment. De professionalisering van mijn favoriete en oorspronkelijke gemoedstoestand. De gewaarwording van creativiteit en authenticiteit vanuit mijn scheppingsdrang. Bloedserieus gedaanteverwisselingen ondergaan. Fanfares naspelen. Ideeën ontwikkelen, waarvan ik me later zou afvragen hoe die ideeën tot stand kwamen.

Die scheppingsdrang is inderdaad gebleven, maar de daden zijn verdwenen. Natuurlijk: ik acteer, voer uit en ontwikkel, maar in die rol ben ik dienstbaar aan een externe bron. Het materiaal, een regisseur of een producent. Ik wil juist onafhankelijk werken en zélf creaties op poten zetten. Die korte verhalen schrijven, die ik altijd heb willen schrijven.

Tijd wordt op de Toneelacademie zó optimaal gebruikt, dat ik vanzelfsprekend tijd te kort kom. Zeker voor de dingen die ikzélf belangrijk vind. Dromen voor korte films doolden onophoudelijk door mijn hoofd. Gedichten, verhalen, personages. Nu streef ik enkel de punten in mijn agenda na. Ik prijs mijzelf voldaan als mijn to-do lijst is afgerond. Ik beantwoord elke zucht, behalve die van mijn eigen ondernemingszin. Het klinkt misschien banaal, maar soms ben ik bang me te gedragen als de domme acteur die zijn opdracht afwacht. Ik voel me weinig creatief, terwijl ik ergens in een diepe krocht een zoekende zuchtende scheppingsdrang schuilhoud.

Hoe breng ik hierin verandering? Hoe wakker ik die geïnspireerde geestdrift aan? Hoe manoeuvreer ik mijzelf terug naar die authenticiteit en creativiteit die mij eens zo eigen was?

Zeer zelden word ik weer overrompeld door dat gedreven gevoel. Fascinaties die me confronteren met mijn absente ambities. Enkel wanneer ik verkeer in juiste omstandigheden. Vakanties, voldoende ontspanning, bezoeken, reizen. Sporadisch bij het zien van een goede tekening. Het lezen van een sterk verhaal. Het ontdekken van een bijzonder personage. Het zien van een mooie film.

Waar deze momenten vroeger vanzelfsprekend leken, blijken ze nu zeldzaam. Enkel opduikend bij lange periodes van ontspanning en vrije tijd, die trouwens net zo zeldzaam zijn gebleken. Welk verband heeft die ontspanning en rust tot mijn creativiteit en authenticiteit?

Diezelfde fascinatie ontdek ik ook bij persoonlijkheden die me inspireren. Herman van Veen, Meryl Streep, Charles Baudelaire, Roald Dahl, Tim Burton, Salvador Dalí of Jean Cocteau. Om maar een paar namen te noemen uit een veel ruimere reeks. Dit zijn persoonlijkheden tot wie ik niet zou willen verworden, maar waarmee ik een bepaalde, specifieke affiniteit voel. Een raar soort herkenning die ik niet in woorden kan vangen. Als een personage dat om je vertolking roept of een verliefdheid die je plots overvalt. Blijkbaar verhouden mijn fascinaties en mijn scheppingsdrang zich tot elkaar. Wat zegt dit over mijzelf en mijn creativiteit en authenticiteit?

Ik werk áltijd op basis van mijn fascinaties. In vormen van compassie, adoratie of nieuwsgierigheid. Alles wat ik doe is gebaseerd op iets dat al bestaat. Mijn oorspronkelijke methode met betrekking op acteren is weleens beticht van nabootsing. Ooit was ik in het Engelse Old Vic getuige van een emotionele vertolking door een top-actrice. Dat maakte zeer diepe indruk op me. Ik was nog jong. Nog steeds als ik tijdens het spelen blokkeer, stel ik me die actrice voor en haar vertolking in dat ene toneelstuk en lijkt de scène en mijn acteren plots wél te vlotten. Volgens sommige docenten ontweek ik met deze handelwijze *mijzelf*. Toch heb ik altijd het gevoel gehad dat juist die handelwijze een manier is om mijzelf te ontdekken. Nabootsing leert inderdaad veel over een ander, maar tegelijkertijd verken je eigen mogelijkheden. In hoeverre kan een imitatie authentiek zijn?

Het is geen geheim dat Shakespeare zijn werk schreef op basis van bestaand materiaal. Picasso was baanbrekend, terwijl hij zijn werk baseerde op Afrikaanse maskers. Baudelaire was een groot bewonderaar van Edgar Allan Poe. Er gaan geruchten dat Meryl Streep tijdens haar vertolking in *The Iron Lady* zelfs exact wist hoe de handtas van Margaret Thatcher was ingedeeld en precies met welke spullen. Ik denk dat elke vorm van fictie niets meer is dan spiegelen: Observeren, incasseren, collecteren en uitproberen.

Nu een gapend gat van tijd voor me uit ligt gestreken, moet ik terug naar die geestgestemdheid van mijn jeugd. In plaats van mijn vakkennis en vakvaardigheden uit te breiden is het tijd voor verdieping. Ideeën ontwikkelen en afmaken, door dromen te verwezenlijken. Alleen zo kan ik op resultaat reflecteren en beter worden. Ik wil weer uit mijn comfort-zone om mijzelf tegen te komen, te

ontdekken, te ontplooiën en te ontwikkelen. Maar waar ik als kind niet kon stoppen, lukt het me nu niet om te beginnen. Ik zoek me kapot naar mijn creatieve bron en smacht naar die authentieke verwezenlijking. Van welke factoren zijn deze afhankelijk?

Genoeg geheimen geopenbaard. Voldoende onzekerheden ondervonden. Mijn queeste is kenbaar. Tijd om mijn onderzoek te starten. Terugkerende onderwerpen uit mijn klaagzang blijken telkens:

- Authenticiteit
- Creativiteit
- Zelfontplooiing
- Bestaande (inspiratie)bronnen

De onderzoeksvraag die ik met deze begrippen heb samengesteld is:

In hoeverre kan ik, op basis van bestaande bronnen, mijn creativiteit ontwikkelen en authentiek werk afleveren?

Als eerste ga ik de begrippen authenticiteit en creativiteit los van elkaar analyseren en definiëren. Ik wil verwantschappen ontdekken, die me meer kunnen vertellen over de verhouding tussen het gebruiken van bestaande bronnen en het ontwaren van mijn authenticiteit.

Ik zal de zucht naar dat authentieke verlangen onderzoeken en het omvangrijke begrip proberen te definiëren. Ik onderzoek van welke factoren authenticiteit afhankelijk is. Daarna zal ik onderzoeken wat creativiteit is en of ik creativiteit kan manoeuvreren.

HET AUTHENTIEK VERMOGEN

Het liefst zou ik weer willen beschikken over het vermogen authentiek te zijn. Of ben ik dat al van nature? Authenticiteit is een populair begrip. Iedereen is zoekende naar de échte echtheid.

Er heerst een hongerige drang om onszelf te zijn. We willen ontdekken wat we hier komen doen en wie achter onszelf schuilt. We willen de ware liefde ondervinden, de ideale ware levenshouding aanmeten en het optimale ware leven leven. Door een teveel aan overvloed zijn we gekluisterd aan deze obsessieve queeste. We willen de ware waarachtigheid achterhalen, door ons te verhouden tot onze natuurlijke behoeftes en ons ongedwongen verlangen.

Ook de artistiekeling is verzeild geraakt in de obsessieve zoektocht naar authenticiteit. Door onderscheidingsdrang gedreven, zoekt hij nuance in de unieke ikzelf, door zelfontplooiing. Hopen op een echte, originele, pure en tevens creatieve verwezenlijking. Zo ook ik. Creativiteit is namelijk een antwoord op de zuchtende identiteitskwestie die authenticiteit over zich afroept.

Om ons heen pretenderen pronkende imago's spontaan en origineel te zijn. Facebook. Televisie. De ene broccoli blijkt authentieker dan de ander. Je hebt aardappelen en échte boerenaardappelen. Op de zaterdagmarkt in Veere verbaasde ik me over verkopende Verenaren, vermomd als authentieke Verenaren, door zich te verkleden in nagemaakte authentieke klederdracht. Of wat dacht je van de overheerlijk échte Vlaamse frieten, die ik wekelijks ga afhalen in de frituur in de volksbuurt Mariaberg te midden van Maastricht, uitgebaat door twee vriendelijke Chinezen.

Zelfs in de politiek speelt de mate van authenticiteit een cruciale rol. Het blijkt belangrijker dat een politicus eerlijk en oprecht overkomt, dan dat argumenten inhoudelijk onderbouwd zijn. "Hij zegt tenminste wat hij denkt". Persoonlijke geloofwaardigheid wint het van inhoudelijk meningsverschil. De verkiezingscampagne van Clinton en Trump leek meer op een wedstrijd geloofwaardigheid veinzen, dan een verkiezing tot machtigste bestuurder ter wereld.

In Buenos Aires bezocht ik een van de populairste trekpleisters. Geroemd om zijn authenticiteit. Het oude en originele kunstenaarskoffiehuis Café Tortoni. Daar zat ik tussen buitenlandse toeristen, slachtoffer te wezen van een tango-versie van *Don't cry for me Argentina*, vergezeld door dure koffie. Was ik daarvoor naar de andere kant van de wereld gevlogen? Een toeristische bezienswaardigheid die door zijn geëtaleerde authenticiteit, meer lijkt op een bedrieglijke replica van wat het ooit is geweest. Ooit. Lang geleden. Toen het nog authentiek was.

Die geveinsde authenticiteit heeft weinig met authenticiteit te maken. Het smachten naar authenticiteit wordt hier slechts ingezet als middel om een ander beoogd doel te bereiken. Een doel dat vaak niets met ethische of esthetische overwegingen te maken heeft.

Er is een flinterdunne grens tussen authenticiteit en fraude. Namelijk: de opzet. Maarten Doorman beschrijft treffend in zijn boek *Rousseau en ik*: “Wie echt wil zijn, is het per definitie niet, want met het bewustzijn van dat verlangen is de onechtheid er ook, zoals de dag slechts bestaat bij gratie van de nacht en zoals met de geboorte onze dood een onvermijdelijk gegeven wordt”.

Authenticiteit blijkt in mijn zoektocht een abstracte term. Door zijn omvangrijk vermogen leidt het achterhalen van haar betekenis steeds tot een paradox. Het échte echt is niet echt. De wezenlijke echtheid bestaat niet. Authenticiteit is een onmogelijkheid. Toegeschreven aan de Romantiek. Slechts een collectieve opvatting. Een ouderwets gedachtengoed. Een ideaalbeeld dat enkel verwijst naar sentiment, nostalgie en ijdelheid.

Echter. Aangezien mij dit onderwerp nogal bezighoudt, vind ik dat mijn identiteitsdrang niet enkel een ijdele manier is om sociale status aan te meten, zoals veel filosofen en sociologen de zucht naar authenticiteit en zelfontplooiing afdoen. In mijn beleving geldt dat enkel wanneer iemand authentiek wil zijn ten opzichte van anderen. Vergelijking is zelden goed. Het heeft een vernietigende werking op alles wat ook maar een greintje artistiek is.

Mijn identiteitsdrang is logisch te verklaren. Niemand wil zich verliezen in de massa. Ik voel de behoefte om me te onderscheiden door op zoek te gaan naar mijzelf. Natuurlijk voel ik me, in een wereld die zo divers en vol mogelijkheden zit, incompleet. Ik ben op zoek naar mijzelf, omdat ik word omgeven door te veel mogelijkheden. Ik wil weten wie ik écht ben, zodat ik me beter kan verhouden tot mijn omgeving. Zodat ik de juiste keuze maak en me niet laat meeslepen door externe factoren. We vinden het belangrijk onmisbaar te zijn en zoeken in die geveinsde authenticiteit tevergeefs naar zingeving.

Je kunt alleen authentiek zijn, door je er vooral niet mee bezig te houden. Dat doet me denken aan mijn authentieke oom. Hij heeft weliswaar een voorliefde voor verdovende vloeibaarheid. Op afspraken verschijnt hij enkel als het hem zint. Hij reageert alleen op wat het moment hem ingeeft. Consequenties lijkt hij totaal te negeren. Ik raad je dus niet aan op hem te rekenen, maar zijn zorgeloze instelling en ongedwongen gedrag is zó aanstekelijk dat hem gauw alles wordt vergeven.

Onder zijn hoed haalt hij kuikens tevoorschijn die daarvoor de hele avond mochten vertoeven in zijn broekzak. Een normaal mens zou denken: 'Je kunt toch geen kuikens in je broekzak stoppen?'. Mijn oom denkt: 'Jawel, dat kan wel'. Een authentieke gedachte.

De desbetreffende oom wordt vaak beschreven als iemand die gewoon zijn gang gaat of iemand die zich van niets of niemand iets aantrekt. Op basis van mijn oom kan ik stellen dat authenticiteit gepaard gaat met een vorm van anarchisme, die voortkomt uit eigenwijsheid of zelfvertrouwen. Een sleutel tot authentiek handelen is dus een welwillende vorm van handelen naar eigenbelang, zonder daarbij rekening te houden met aanvaarde normen en geldende omgangsvormen.

Authenticiteit heeft een tastbaardere betekenis met betrekking tot cultureel of historisch erfgoed. De basis van deze informatie vond ik in een scriptie van Claudia van Kouwen genaamd: *Reproduceerbare authenticiteit of authentieke reproducties*. Deze vormen van authenticiteit zijn voornamelijk belangrijk voor het behoud van authentieke objecten. Het gaat hierbij om de fysieke waardebeoordeling, niet om de kwaliteitsbeoordeling van de artistieke inhoud of artistieke vorm, die ik zo interessant vind. Denk bij deze fysieke waardebeoordeling aan restauratie of taxatie van een object. Een andere hobby van me: rommel en kunst. Het is dan belangrijk om te weten of het fysieke object authentiek is.

Hieronder de drie vormen:

- Materiële authenticiteit
- Conceptuele authenticiteit
- Historische authenticiteit

Materiële authenticiteit is een waardebeoordeling voor uitzonderlijkheid en echtheid van het fysieke object. Ervanuit gaande dat er maar één object het originele is. Bijvoorbeeld: De Nachtwacht van Rembrandt. Er is maar één Nachtwacht, namelijk het authentieke.

Bij conceptuele authenticiteit staat het idee van de schepper centraal. Als bijvoorbeeld het fysieke object onderdeel is van het concept van de kunstenaar is het object authentiek. Dalí maakte bijvoorbeeld meerdere oplagen van zijn zeefdruk. Er is dan niet één werk het origineel, maar de volledige oplage behoort tot het concept dat Dalí voor ogen had. Elke fysieke print is een authentiek kunstwerk van Dalí.

Historische authenticiteit geldt wanneer een fysiek object een directe verbinding heeft met een historische gebeurtenis. Wanneer men een stuk van de Titanic afzaagt en tentoonstelt, zullen we spreken over een authentiek exemplaar.

De vorige drie definities leggen de functie van het begrip authenticiteit bloot. Hierop gebaseerd durf ik het volgende over authenticiteit te concluderen: De functie van het begrip authenticiteit is het vaststellen van de oorspronkelijke bron van het onderzochte materiaal. Authenticiteit als kwaliteitsvoorwaarde betekent dat de oorspronkelijke bron rechtstreeks verbonden moet zijn aan het product dat wordt beschouwd als authentiek.

Als ik die functie van authenticiteit toepas op mijn werk moet mijn werk dus direct refereren aan mijzelf - mijn betrokkenheid, mijn overwegingen en mijn benaderingen moeten in een oogopslag blijken. De oorspronkelijke bron van mijn werk ben ik namelijk zelf. Hoe specifiek die specificaties van de schepper te herkennen zijn, hoe authentiek het werk overkomt.

De zucht naar de gewaarwording van het authentieke is dus een zucht naar persoonlijke benadering en overweging van de schepper. We verlangen aandacht en kunde, maar bovenal verlangen we naar die uiterst persoonlijke betrokkenheid. Iemand die kan handelen op een hoogst persoonlijke eigenzinnige manier, speelt het spel dat ons allemaal versteld doet staan. Zó wordt een simpel gegeven tot kunst verheven.

HET CREATIEF VERMOGEN

Creativiteit. Het scheppend vermogen. De ideeënstroom. De Goddelijke ingeving. De logische gedachtegang die met zijn resultaat, de logica met een bek vol tanden achterlaat.

Associatief gedacht is creativiteit het vermogen iets tot stand te brengen op een onverwachte, verrassende en daardoor kunstzinnige manier. Het idee geldt als fundament. Ter verdieping slenterde ik rond in de neergeschreven reclamewereld. Daar kwam ik James Webb Young tegen. Een reclameman rond 1940. Schrijver van het boek *A Technique for Producing Ideas*. Het boek geldt als bakermat voor alle opvolgende theorieën rondom creatief denken. Aan Young ontleen ik graag de definitie van het idee:

‘Een idee is niets meer of minder
dan een nieuwe combinatie
van bestaande elementen’.

Een complex gegeven wordt met een simpele uitleg prijsgegeven. Een bewijs hoe toegankelijk en weinig bijzonder creativiteit is. De definitie wijst me op de volgende inzichten.

Ten eerste: De definitie bevestigt mijn gedachtegang - Je kunt op basis van bestaande elementen iets nieuws creëren. Het beschrijft namelijk dat je zoals bij koken, ingrediënten moet samenvoegen om een unieke smaak af te leveren.

Ten tweede: De definitie bevat een sleutelwoord, waardoor mijn queeste opeens makkelijk in de praktijk uit te voeren is. Creativiteit is combineren. Zo simpel is het - Combinaties maken. Verbanden zien. Associëren. Verbinden. In chaos een nieuwe structuur kunnen aanwijzen.

Ten derde: De definitie laat zich betrappen op een essentiële gelijkenis met authenticiteit. Zowel creativiteit als authenticiteit kunnen enkel tot stand komen door de emotionele en intellectuele betrokkenheid van de schepper.

Ik geloof dat iedereen in wezen creatief is. Ieder kind beschikt over een universum van fantasie en een zuiver creatief denkvermogen. Tijdens het opgroeien beïnvloed door geschiedenis, afkomst, omgeving en de verdere gang van zaken, verloedert dat zuivere zicht tot een alledaagse doffe blik. De eeuwigdurende gewoonte.

Zoals ik eerder deelde: Ik kamp met leerproblemen. Voornamelijk in mijn jeugd beschikte ik niet over het vermogen mij te vormen via een regulier leermodel. Op de basisschool werd dit volstrekt duidelijk. Het onderwijssysteem leek niet voor me weggelegd. Dyslexie. Dyscalculie. Concentratieproblemen. De enige drie aspecten waar ik tijdens mijn schooltijd niet voor bijgeschoold hoefde te worden. Ik voelde me dom. Ik moest en kón mijzelf enkel iets leren op een andere, eigengereide manier. Iets dat voor mij als organisch aanvoelde. Deze oplossing is creatief, omdat ik te werk ging op een niet vanzelfsprekende manier en een verrassend resultaat afleverde.

Ik blonk uit in de vrije en creatieve vakken. Daar voelde ik de vrijheid om mijn eigen gang te gaan. Daar kon ik aan de slag met eigen ideeën op een eigengereide manier. Ik hoefde geen rekening te houden met een opgelegd stramien of aanvaard systeem. Klasgenoten kreeg ik makkelijk mee. Creativiteit blijkt wederom vanzelfsprekend, toegankelijk en universeel.

Doordat ik doorkreeg dat ik op deze manier mijn klasgenoten kon bewegen, beschouwde ik het niet langer als een tekortkoming. Creativiteit werd een overlevingsmechanisme en levensstijl. Ik beschikte niet over reguliere middelen, maar probeerde toch eenzelfde resultaat te halen. Dat is creatief. Alleen op die eigengereide manier vond ik aansluiting bij mijn omgeving en kon ik mij er eveneens van onderscheiden. Zo ontwaarde ik de betekenis van mijn identiteit.

Onderweg tijdens mijn wandeling door de neergeschreven reclamewereld kwam ik veel wijsheden tegen. Alweer zie ik veel verwantschap met authentiek gedrag.

Zo ligt het fundament van creativiteit bij persoonlijke overtuiging. Zonder gedrevenheid is elk initiatief kansloos. Net als authenticiteit gaat creativiteit gepaard met geestdrift voortkomend uit een vorm van eigenwijsheid of zelfvertrouwen. De persoonlijkheid van de schepper staat wederom centraal. Deze bepaalt welke paden bewandeld kunnen worden.

Bijvoorbeeld door mijn onwetendheid als kind, leerde ik handelen naar de bekwaamheid waartoe ik wél beschikte. Dat is een vorm van eigenwijsheid, want ik gaf niet op en ik gaf niet toe aan het reguliere stramien. Mijn authentieke oom die

door zijn onontkoombare gevoel voor zijn natuurlijke behoeftes en ongedwongen verlangen, gedwongen wordt impulsen te volgen die anderen vermeld doen staan. Zijn persoonlijkheid bepaalt welke impuls er wordt gevolgd en verklaart het excentrieke gedrag. Een blijk van zijn authenticiteit en creativiteit.

Vertrouwen is ook een belangrijke vorm van overtuiging. Het is fundamenteel dat de schepper beschikt over het vertrouwen dat er een oplossing is. Een creatief resultaat kan niet ontstaan wanneer de schepper gefixeerd is op het probleem.

Die persoonlijke overtuiging brengt optimisme met zich mee. Dit is noodzakelijk om de gedachtegang te vergemakkelijken. Het is namelijk plezierig en wakkert doorzettingsvermogen en motivatie aan. Er is sprake van een hartstochtelijke urgentie die iets voor elkaar wil krijgen.

Een creatieveling voelt de natuurlijke behoefte om grenzen op te zoeken. Hij moet noodzakelijk wetten en normen buigen naar zijn geestdrift. Hier komt net als bij authenticiteit die anarchistische houding naar voren. Om creatief te zijn moet je over het vermogen beschikken speels met opvattingen, regels, grenzen en normen om te gaan.

Dat heeft met perspectief te maken. Als ik creatief wil zijn moet ik bewust zijn van de ontelbare mogelijkheden waarop mijn doel te bereiken is. Waar een wil is, is een weg. De sleutel tot creativiteit is de manier waarop ik de wereld waarneem en benader. De manier waarop ik de wereld beschouw onthult mogelijkheden. Bedenken gaat dus over denken en nadenken. Je moet bevragen. Dingen in twijfel trekken. Grenzen opzoeken. Iets op een andere manier bekijken. Uit je comfort-zone stappen. Divers durven zijn. Nieuwe gedachten krijgen. Ruimdenkend zijn.

Er wordt gehandeld uit een diep gedrongen eigenbelang. Net als bij authenticiteit moet een sprekende persoonlijkheid sterk aanwezig zijn om creatief werk af te leveren. Persoonlijkheid is de kiem van de gewaarwording van het authentieke en het creatieve.

HET PERSOONLIJKE VERMOGEN

Zowel het creatief vermogen als het authentiek vermogen blijken bepaald te worden door het persoonlijk vermogen. Opeens sta ik midden in een klaslokaal. Aangekeken door ongeveer veertien medeslachtoffers. Mijn stem trilt zenuwachtig over mijn adem. De stemdocente kijkt me argwanend aan. “Houd het maar dicht bij jezelf”. Ik probeer het gebrom door te laten dringen in mijn darmen. “Sluit je ogen maar”. Tevergeefs brom ik mijzelf tegemoet. In de volgende spellen, sta ik wederom aan de grond genageld. Ik tracht te doen wat ik net deed, maar dan nog een keer. Kleiner en dichter bij mijzelf, zoals mijn speldocent me opdraagt. Ik richt mijn tekst in de ruimte, terwijl ik me afvraag waar ikzelf ben gebleven.

Als ik de opdracht krijg *mijzelf te zijn*, weet ik nooit tot wie of wat ik me moet verhouden. Mijn darmen? Mijn spieren? Mijn verbeeldingsvermogen? Ik pomp emotie. Forceer waarachtigheid. Ik veins de sterren van de hemel in de hoop eerlijkheid te ontmoeten. Wat ben ik in Godsnaam aan het doen? Waarom lukt het niet? Waarom wil ik dit? Waarom doe ik mijzelf dit aan?

Als ervaringsdeskundige kan ik constateren dat authenticiteit zich niet op uitnodiging aandient. Datzelfde geldt voor mijn grenzeloze creativiteit. En jawel – ook mijn eigenwijze en vol zelfvertrouwen geïnjecteerde persoonlijkheid slaat mijn feestje over als ik vol verwachting op zijn bezoek sta te wachten. De drie hoofrollen van dit toneelstuk laten zich niet bespelen.

Op basis van verschillende definities op internet, stelde ik in een creatieve bui mijn eigen definitie van persoonlijkheid samen:

‘Persoonlijkheid is een unieke samenstelling van eigenschappen, die bepaalt hoe de persoon in kwestie zich gedraagt in verschillende situaties’.

Mijn persoonlijkheid bepaalt hoe ik me gedraag. Mijn gedrag zijn mijn keuzes, reacties en mijn handelen. Deze worden aangestuurd door eigenschappen die mijn persoonlijkheid vormen. Die eigenschappen verschillen per theorie.

The Big Five is de meest gebruikte. Deze theorie bestaat uit vijf punten: emotionele onbekommerdheid, extravertheid, gewetensvolheid, vriendelijkheid en openheid. Persoonlijkheid wordt gevormd door de mate waarin deze temperamenten aanwezig zijn.

Ik ben wie ik ben. Ik kan niet méér zijn dan mijzelf, want wanneer ik dit forceer, sta ik te veinzen. Wellicht is dit een reden waarom menselijke authenticiteit wordt ontkend. Ik besta uit de unieke samenstelling van temperamenten die mijn unieke individu vormgeven. Mijn persoonlijkheid kan ik dus niet manoeuvreren, zeker niet als ik óók nog authentiek wil zijn.

Twee jaar geleden liep ik vast. De eerste helft van mijn proces op de Toneelacademie had ik succesvol doorstaan. Toch voelde ik me niet in orde. Dat behandelde ik in een therapie. Daar ontdekte ik dat mijn gedrag zich strijdig uitte met mijn verlangens. Verlangens die mijn therapeute opmerkte, maar waarvan ikzelf niet doorhad dat ik ze koesterde. Ik leerde totaal nieuwe facetten van mijzelf kennen en merkte dat ik ongelukkig was, omdat alles in mij riep om progressie – ander gedrag. Zo zei ik dat ik te veel investeerde in anderen en te weinig in mijzelf. De therapie sessies hielpen me erkennen, luisteren en gedragen naar mijn verscholen verlangen. Inmiddels heb ik dat aardig onder de knie. Ik voel me gelukkiger en meer *mijzelf*. Kernachtiger, besluitvaardiger, vrijer. Ontwikkeling van persoonlijkheid is dus wél mogelijk. Het heeft te maken met bewustwording en het bedrijven van de eigenschappen die je vormen tot wie je bent. Het inzien van de innerlijke rijkdom, de miljoenen nuances, waarover je als mens beschikt.

Het is belangrijk om te begrijpen wat die eigenschappen vertellen, daarnaar te handelen en niet telkens de gemakkelijke weg van de vertrouwde gewoonte af te leggen. Logisch dat ik na twee jaar intensief Toneelacademie het gevoel had dat ik moest veranderen. Mijn gedrag betaamt zich aan te passen aan mijn progressie. Dat is een essentiële vorm van zelfreflectie. Ik had een spurtgroei aan progressie doorgemaakt en de ontwikkeling van mijn persoonlijkheid hobbelde daar achteraan.

Tijdens die slentertocht door de neergeschreven reclamewereld, zag ik veel over het zelfbeeld. Het zelfbeeld is de manier waarop je jezelf ziet en waartoe je jezelf in staat acht. Bij creativiteit is het zelfbeeld positief gericht. Zoals in de vorm van persoonlijke overtuiging of de optimistische houding. De creatieveling is namelijk vastbesloten dat er licht is aan het einde van de tunnel en zal via ongangbare wegen zijn doel bereiken. Als mijn zelfbeeld me vertelt dat ik in staat ben een boek te schrijven, schijft dat makkelijker dan wanneer het tegenovergestelde zich voordoet. Ongeacht het talent.

Het zelfbeeld is de grondslag van aanpassing. Wil ik mijn persoonlijkheid veranderen, dan is er al iets veranderd aan het zelfbeeld. Het gaat wederom over zelfreflectie: *Hoe zie ik mijzelf?* en *Hoe zou ik willen zijn?* Die kwestie is in wezen al een ontwikkeling. Wat ten grondslag ligt aan zelfontplooiing is de wil om te veranderen. Een motivatie. – Daar kom ik later op terug.

In mijn ontwikkeling op de Toneelacademie heb ik mijn persoonlijke zelfreflectie misschien te weinig benaderd. Ik was vooral gefocust op werk: *Hoe haal ik het meest uit mijn werk?* of *Hoe word ik een zo bekwaam mogelijk acteur?* Een lang houdbaar en vastbesloten doel. Ik was minder gericht op de vraag: *Hoe staan mijn emoties en gedachten tegenover mijn daden?* Een kwestie die ieder moment anders kan zijn en me daarom dwingt in het moment te leven.

Zou ik door dit inzicht kunnen stellen dat de eerder beschreven identiteitsdrang of zucht naar authenticiteit een vorm van persoonlijke zelfreflectie is? Ik wil het meeste uit mijzelf halen. Ik wil verworden tot mijn meest soevereine vorm. Verhouden tot authenticiteit is toch niets meer dan verhouden tot een soeverein zelfbeeld? Een zucht naar realisering van persoonlijke verlangen.

Wanneer je zelfbeeld verandert, heeft dat invloed op je houding en op je prestaties. Je zult je anders gedragen, want je gedraagt je zoals de persoon die je denkt te zijn.

Tijdens een zoektocht door de identiteitscrisis-afdeling van de plaatselijke bibliotheek vond ik een theorie die hierop aanhaakt. Ik zocht antwoord in het boek *Wie ben ik?* van Nienke Wijnants. Daar las ik iets interessants over de verhouding tussen zelfbeeld, gedrag en imago. Hieronder leg ik voor alle duidelijkheid de drie begrippen uit: *Zelfbeeld* is hoe je jezelf ziet. *Wie* je denkt dat je bent, waar jij jezelf toe in staat acht en wie je zou willen zijn. *Gedrag* is gebaseerd op feiten. De manier hoe je handelt in bepaalde situaties. *Imago* is de manier hoe anderen je zien. Wie anderen denken dat je bent en waar ze je toe in staat achten.

Als je investeert in één van de aspecten, heeft dat invloed op de andere twee. Hoe meer deze drie aspecten met elkaar in evenwicht zijn, hoe gelukkiger men zich voelt. Door de therapie sessies leerde ik me te verhouden tot het evenwicht tussen mijn zelfbeeld en mijn gedrag, door zelfreflectie. Toevoeging van de theorie uit *Wie ben ik?* is het imago.

Door dit inzicht had ik plots een *Instagram-account*. Ineens begreep ik de functie van het podium waar je kunt laten zien hoe je wil dat anderen jou bekijken. Zeker als jonge artistieke lering lijkt het me verstandig hierin te investeren. Voor dit inzicht deed ik handelen naar imago af als ijdelheid. Nu begrijp ik dat wanneer

bijvoorbeeld mijn cv niet pretenderend beantwoordt aan mijn zelfbeeld, buitenstaanders nooit zullen begrijpen waarvoor ik wil staan of welke verlangens er in mij schuilen. Het is belangrijk bewust te laten zien hoe jij vindt dat je bent en waartoe jij jezelf in staat acht. Zolang het zelfbeeld, gedrag en imago in balans blijven met elkaar, loop je niet het gevaar te veinzen of je bescheidenheid te verliezen.

Investeren in de vervolmaking van jezelf is belangrijk om inventief te blijven. Het is belangrijk om iets te ondernemen dat jezelf verbaasd doet staan van je eigen kunnen of bereidwilligheid.

Hoe completer ik mijn zelfbeeld aanvul, des te meer ontwikkeling ik doormaak. Ik ben kieskeuriger en bedachtzamer over invulling. Ook kocht ik handgemaakte laarzen van Spaans leer die ik anders nooit had gekocht. Nu weet ik welke invloed het heeft als ik mijn zelfbeeld tracht te verwezenlijken. De handgemaakte laarzen maken me zelfverzekerder. Het werkt inspirerend, want het ene uitgevoerde idee ontsteekt een nieuw. Zo hervormt een onzinnigheid zich tot een levensbelang.

De handelswijze veroorzaakt het essentiële: Je geeft letterlijk expressie aan je persoonlijke belangen. Je toont je emotionele en intellectuele bevindingen. Dat is een win-win-win-situatie: je beantwoordt niet alleen de zucht van je zelfbeeld, ook de zucht van je gedrag én je imago.

Deze beredenering lijkt haaks te staan op wat Doorman me toevertrouwde: “Wie echt wil zijn, is het per definitie niet, want met het bewustzijn van dat verlangen is de onechtheid er ook”.

Dat klopt, maar in deze theorie is het bewustzijn gefocust op de oorzaak en niet op het gevolg. De nuance is dat de referentie *handelen naar persoonlijke belangen vanuit een persoonlijke urgentie* is en niet *handelen naar authentieke verwezenlijking*. Het ene is gericht op gevolg en resultaat. Namelijk: Authenticiteit. Het ander is gericht op oorzaak en oorsprong: Autonomie.

Het is dezelfde beredenering als het hoofdstuk hiervoor, maar dan vanaf de andere kant bekeken: *Handelen naar persoonlijke belangen vanuit een persoonlijke urgentie sticht een soevereine vorm van autonomie en geeft gratie aan authentieke en creatieve verwezenlijking*. Wat ten grondslag ligt aan zelfontplooiing is de wil om te veranderen. Een motivatie. Een motivatie die is ontstaan uit de schepper zelf. Een autonome motivatie.

AUTONOME MOTIVATIE

Met dit inzicht als navigatiesysteem struinde ik het avontuurlijke Google af. Tijdens deze Road Trip ontmoette ik een begrip dat mijn leven veranderde. Er bestaat namelijk een woord dat *handelen naar persoonlijke belangen vanuit een persoonlijke urgentie* in een definitie vangt. Ik las over de *zelfbeschikkingstheorie* ontwikkeld door Edward L. Deci en Richard M. Ryan. Binnen deze theorie trachtten zij vormen van motivatie te onderscheiden. De nuance maakten zij in twee begrippen: Intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie.

Simpel gezegd betekent intrinsieke motivatie: iets doen omdat je het zelf graag wil. Ik zie het als een naar binnen gekeerde beweging. Je doet iets voornamelijk voor jezelf. Je raakt intern gemotiveerd en haalt interne voldoening uit de activiteit én het resultaat ervan. Relaties met anderen zijn minder belangrijk. Je persoonlijke waardebeoordeling van de toedracht staat centraal.

Extrinsieke motivatie is iets doen omdat het van de buitenwereld moet. Er is een externe bron die je aanzet tot handelen en die je daarvoor beloont of straft. Je bent afhankelijk van externe factoren. Dit kan van alles zijn: sociale status, boetes, privileges, beoordelingen. Je werkt voornamelijk om die beloning te ontvangen of de straf te ontlopen. Wat je doet of hoe je het doet is minder van persoonlijk belang. Opbrengst staat centraal.

Beiden vormen zijn motivaties. Een extrinsieke motivatie kan dus net zo hongerig en hartstochtelijk zijn als een intrinsieke motivatie. Echter de substantiële nuance is dat bij intrinsieke motivatie – willen en onafhankelijkheid centraal staat en bij extrinsieke motivatie - moeten en afhankelijkheid centraal staat. De vormen zijn tegenstrijdig, maar kunnen naast elkaar bestaan.

De intrinsieke stem is de bron van soevereine autonomie en dus van authenticiteit en creativiteit. Voor de gewaarwording van het authentieke en creatieve moet ik me laten leiden door mijn intrinsieke verlangen. Alleen bij intrinsieke motivatie ben je in de mogelijkheid voldoening te halen uit de activiteit zelf. De tijd te vergeten. In de flow te raken. De zelfbeschikkingstheorie stelt dat

deze vorm van motivatie natuurlijk is. Het brengt plezier en ontwikkeling teweeg. Dit bewijst wederom hoe natuurlijk creativiteit is.

Gek hoe vervreemdend het kan voelen om alsnog je eigen gang te gaan. Ons maatschappelijk systeem is hoofdzakelijk ingericht op extrinsieke motivatie. We worden beloond voor het werk dat we doen en gestraft als we het niet nakomen. Bijvoorbeeld in ons schoolsysteem leren we voornamelijk te handelen in opdracht van een ander. We leren weinig om voldoening te halen uit de activiteit zelf. Terwijl die autonomie essentieel is als we authentiek en creatief willen zijn.

Hier raken we de essentie: het knelpunt van de artistieke keling en van mijzelf. Om intrinsiek verlangen te professionaliseren moet de artistieke keling zich verhouden tot extrinsiek verlangen. Met mijn intrinsiek verlangen treed ik namelijk in de openbaarheid en om mijn dienst te professionaliseren moet ik me verhouden naar verlangen opgelegd door een externe partij. Ik moet bijvoorbeeld voldoen aan bepaalde eisen of verwachtingen. Als extrinsieke motivatie de overhand neemt, kan dit de intrinsieke motivatie verdrijven. We werken niet meer uit een gegrond eigenbelang, maar voor de beloning die ons te wachten staat.

Hieronder twee alinea's uit de eerste plaatsbepaling die ik schreef in opdracht van mijn opleiding ter evaluatie van mijzelf. Het eerste halve jaar op de Toneelacademie zit erop. Het is December 2013.

'Ik kom net van mijn mbo-opleiding waar ik de afgelopen twee jaar ongelofelijk leuke stages heb gevolgd. De Toneelacademie voelt in contrast met die stages nogal schools en de opdrachten opgelegd. Tot nu toe heb ik natuurlijk ook weinig vrije tijd gehad om de stof die ik op school leer, toe te passen op eigen projectjes of dingen die ik heb liggen. Ik hoop dat er daar in de toekomst meer (véél meer) tijd voor komt. Het niveau is ook een stuk hoger en ik merk dat ik erg hard moet werken om het bij te houden. Vroeger stelde ik hoge eisen en was ik degene die de lat hoog legde. Nu doet school dat. Dat is een hele andere manier van werken. Ik had de indruk dat ik vroeger altijd werkte vanuit mijzelf, waardoor ik worstelde met mijzelf. Nu heb ik het gevoel dat ik werk voor school en daarom worstel met de opdracht, maar niet per se met mijzelf. Het zal even duren voor ik dit onder de knie heb. Hierdoor voelen opdrachten vaak opgelegd aan en heb ik de indruk dat ik ze met die instelling behandel'.

In mijn eerste plaatsbepaling, vier jaar geleden, beschrijf ik het exacte dilemma dat ik de komende vier jaar met me mee zou dragen en waaraan ik zelfs mijn Lecture Performance zou wijden. Ik vind het mooi om te lezen dat ik beschrijf hoe de balans tussen mijn intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie zoek raakt. Geen wonder dat ik na twee jaar therapie nodig had om mijn intrinsieke verlangen opnieuw te

ontdekken en ernaar te leren luisteren. Ik beschrijf letterlijk dat ik het gevoel had dat ik werkte aan een opdracht en niet aan mijzelf.

Tijdens de improvisatielessen op de Toneelacademie staakte ik volkomen, van de een op de andere les, wanneer ik moest voldoen aan verwachtingen of een stramien. De voorbeelden die ik beschreef uit de stem- en spelles in het vorige hoofdstuk, maakte ik op de Toneelacademie dagelijks mee. Ook in mijn toneelstages in dit vierde jaar herken ik het duidelijk terug. Als een regisseur te dicht op mijn huid zit, me niet genoeg vrijheid geeft en me iets laat doen waar ik niet helemaal achter sta, ben ik uren aan het zoeken, worstelen om het onder de knie te krijgen. Ik ervoer dat altijd als een hel. Mijn creativiteit staakt, omdat ik te veel werk uit extrinsiek gemotiveerde overwegingen. Ik fixeer me op het probleem dat het me niet lukt om creatief te zijn. Ik wil voldoen aan wat de regisseur me opdraagt. Mijn intrinsiek gemotiveerde overwegingen lijken niet langer van belang. Ik luister niet naar de stem die mijn eigengereide weg wijst en dus sluit ik ook mijn creativiteit en authenticiteit uit. Door dit inzicht begrijp ik waar die autonome scheppingsdrang vandaan komt die ik beschrijf in de inleiding. Mijn zucht om te schrijven, regisseren of maken. In die functies ben ik optimaal in het vermogen mijn intrinsieke verlangen na te streven. Dat is wat me kennelijk gelukkig maakt. Mijn frustraties over het acterschap en moeilijke verhouding met stroeve samenwerking is ook verklaarbaar. Ik ben intrinsiek gemotiveerd om een rol te spelen, maar moet me halverwege het repetitieproces verhouden tot de extrinsieke motivatie opgelegd door anderen, die mijn eigen intrinsieke motivatie verminderen. Precies wanneer dit ontstaat in een repetitieproces besluit ik voor altijd te kappen met acteren.

Vóór ik ging studeren aan de Toneelacademie Maastricht heb ik een essentiële behoefte gevoeld expressie te geven aan mijn emotionele en intellectuele bevindingen. Dat deed ik op een organische en pure manier. Mijn creatieve hoogtijdagen bestonden uit intrinsiek gedrag. Ik deed waar ik zin in had. Ik kende nog geen concurrentie of afleidende verplichtingen. Blijkbaar had ik de verwachting dat de Toneelacademie die intrinsieke motivatie zou uitvouwen. Echter kwam er een ander gevoel voor in de plaats. Extrinsieke motivatie nam de overhand en blijkbaar functioneert het apparaat Bart Bijnens optimaal door aandrijving van intrinsieke motivatie. Misschien vormt het zelfs mijn ultieme levensbehoefte of geeft het een nieuwe zingeving aan de betekenis van mijn identiteit. Leef ik om mijn intrinsieke verlangen waar te maken? Het antwoord op mijn queeste heb ik dus gevonden: De sleutel tot de gewaarwording van authenticiteit en creativiteit is intrinsiek gemotiveerd gedrag.

EINDCONCLUSIE

Mijn beredenering is bijna rond. Na dit verhelderende en optimistische betoog, rest me nog een pessimistische onzekerheid: Kan ik mij intrinsiek gedragen terwijl ik afhankelijk ben van zó veel externe factoren?

Zoals ik eerder neerschreef kunnen intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie naast elkaar bestaan. Het is dus mogelijk om me intrinsiek te gedragen, terwijl ik afhankelijk ben van extrinsieke factoren. Gouden voorwaarde voor de gewaarwording van authenticiteit en creativiteit is dat intrinsiek gemotiveerd gedrag van de schepper de overhand heeft.

Een creatieveling is dus verplicht die intrinsieke ruimte binnen een project op te eisen of aan te gaan. Ik studeer nu af als toneelspeler. Als ik deelneem aan een toneelstuk, neem ik deel. Als vakman laat ik me niet enkel betalen om te *shinen on stage*. Centraler staat mijn artistieke bijdrage, aangedreven door mijn geheim ingrediënt: mijn intrinsiek kompas. Een specifiek gereedschap. Mijn talent. Mijn kracht. De heilige graal.

Als ik merk dat ik binnen een project in mijn vrijheid word beperkt, ben ik aan mijn kunstenaarschap verplicht aan de spreekwoordelijke bel te trekken om meer ruimte op te eisen voor mijn intrinsiek verlangen, mocht ik behoefte hebben aan de gewaarwording van authenticiteit en creativiteit. Bovendien is dit belangrijk om gelukkig te zijn en de balans tussen mijn zelfbeeld, gedrag en imago in evenwicht te houden. Mijn intrinsiek verlangen brengen mij ook tot mijn handelsmerk: de gewaarwording van authenticiteit en creativiteit. Intrinsiek verlangen geldt als de brandstof van mijn motor. Intrinsiek gemotiveerd gedrag is fundamenteel in een creatief of artistiek proces en voor een authentiek resultaat.

In mijn inleiding schrijf ik dat alles wat ik doe is gebaseerd op iets dat al bestaat. Fictie is in mijn mening slechts een vorm van spiegeling. Observeren, incasseren, collecteren en uitproberen. In die gedachtenstrook lijkt het paradoxaal om alsnog een authentiek product af te kunnen leveren. Na mijn onderzoek kan ik

echter concluderen: Ik kan creatief zijn en authentiek werk afleveren, terwijl ik mijn werk of werkwijze baseer op bestaande bronnen.

Ten eerste: Reeds ontdekte ik al dat creativiteit niets meer of minder is dan het maken van een nieuwe combinatie van bestaande elementen. Bestaande bronnen zijn in deze beredenering onmisbaar.

Ten tweede: authenticiteit komt tot stand door uiterst persoonlijke intellectuele en emotionele betrokkenheid en benadering van de schepper. Persoonlijke interesse, persoonlijke voorkeuren of fascinaties zijn voorbeelden van intellectuele en emotionele bespiegeling en ontwaren volgens mijn beredenering, in wezen, een gewaarwording van het authentieke.

Als mijn inspiratiebronnen middels intrinsiek gemotiveerde overwegingen zijn geselecteerd, wat uiteraard zo is, dan is het gebruiken van de bron in wezen een gewaarwording van authenticiteit. Je geeft expressie aan je intellectuele en emotionele bevindingen, door de bestaande bronnen te verwerken.

Fascinatie is een blijk van intrinsieke motivatie. Het is een innerlijke vonk die aanslaat. Je raakt intern gemotiveerd en haalt interne voldoening uit de activiteit én het resultaat ervan. De beweging ontstaat uit het autonome individu en wordt niet door een externe partij afgedwongen.

Mijn intrinsiek gemotiveerde selectie van bestaande bronnen vertelt iets over mijn authenticiteit. Als ik een zwak zou hebben voor sprookjesachtige kortverhalen, dan is mijn zwak onderdeel van mijn authentieke vermogen. Hoe specifieker ik die voorkeur kan benaderen en ontwaren, hoe zuiverder het gebruik ervan overkomt. De bronnen die ik uitkies om te gebruiken, verwijzen direct naar mijn persoonlijkheid.

Wie anders strompelde door de straten als een oud mannetje? Wie anders baseert een anekdote op een authentieke oom die kuikens in zijn broekzak laat vertoeven? Wie anders combineerde voor zijn Lecture Performance onderwerpen als authenticiteit, creativiteit, persoonlijkheid, bestaande bronnen en intrinsieke gemotiveerd gedrag? Als de bestaande elementen intrinsiek gemotiveerd zijn geselecteerd, verwijzen zij naar een persoonlijke intellectuele en emotionele betrokkenheid en benadering van de schepper en dus naar zijn authenticiteit.

Een praktisch voorbeeld om mijn beredenering te bewijzen: Tijdens het repetitieproces van *Het Leven is Droom*, de laatste voorstelling die ik heb gespeeld, verzamelde ik bewust bronnen die me zouden helpen bij het ontwikkelen van mijn personage. Ik speelde Klaroen. Een tragikomisch personage. Een narrenrol. Ik bezocht tentoonstellingen, deed onderzoek, bekeek films, enz. Alleen al mijn

selectie van bronnen zou je spinsels van mijn authenticiteit kunnen noemen, aangezien de verzameling is samengesteld door mijn intrinsieke motivatie en mijn intellectuele en emotionele betrokkenheid en benadering eraan te pas kwam.

Bronnen die ik bewust onderzocht waren onder anderen: het Surrealisme, Youp van 't Hek, Herman van Veen, Freek de Jonge, Toon Hermans, Jennifer Saunders, John Cleese, mijn neef die het Down Syndroom heeft, Jean Cocteau, Tilda Swinton, The Joker uit Badman, Willem Dafoe en Adolf Hitler.

Ik vermoed dat nooit iemand eerder in de geschiedenis van het universum deze combinatie heeft samengesteld. Het combineren van de bestaande elementen, middels mijn opvoering van mijn personage, maakt me in wezen creatief en authentiek door de intrinsiek gemotiveerde selectie van de bronnen, die mijn intellectuele en emotionele benaderingen openbaren. Ik maakte een nieuwe combinatie, op basis van een intrinsiek gemotiveerde selectie van bestaande elementen, namelijk mijn personage Klaroen.

Het is niet alleen belangrijk welke combinatie van bestaande elementen ik samenstel, maar vooral hoe ik de combinatie van bestaande elementen verenig. Dat doe ik tijdens het spelen op een onbewuste, impulsieve manier. Hierdoor is mijn manier van samenstellen eigen aan mijn natuurlijke behoeftes en ongedwongen verlangen. Ik ben niet met opzet authenticiteit of creativiteit aan het nastreven.

Ik doe, met volle overgave, wat het moment me ingeeft en wat mijn intrinsiek gemotiveerde verlangens me aanbevelen. Naast dat niemand anders over deze combinatie van bestaande elementen beschikt, is er ook niemand die deze combinatie van bestaande elementen kan samenstellen, zoals ik die op dat moment bij elkaar speel. De bestaande bronnen worden, dankzij mijn persoonlijkheid, gemixt tot een nieuw resultaat. Het schijnt dat Einstein ooit zei: 'Je kunt pas iets een inspiratiebron noemen, als de bronnen niet meer te herleiden zijn'.

Vraagstelling van mijn onderzoek:

In hoeverre kan ik, op basis van bestaande bronnen, mijn creativiteit ontwikkelen en authentiek werk afleveren?

Een oude bank in de kleedkamer van een Antwerps theater. Een paar weken geleden. Naast me zit, net zo uitgezakt als ikzelf - Herman van Veen. Ik wil hem spreken voor mijn Lecture Performance, maar door de situatie verbijsterd ben ik vergeten hoe ik moet praten. Gelukkig heeft Herman geen tijd om te luisteren. Hij vertelt hoe hij wikt en weegt, bedenkt en bespiegelt, belicht en verlicht - tot aanvang

van de voorstelling. De voorstelling die hij overigens *Vanavond* heeft genoemd en die hij elke avond aanpast aan zijn intrinsieke verlagen.

Hij vertrouwt me toe: 'Als het begint, ga ik met de wind'.

Hoe minder ik me concentreer op mijn authentieke en creatieve overkomen, maar me focus op intrinsiek gemotiveerd gedrag, des te meer mijn verschijning ervaren zal worden als creatief en authentiek. Het blijkt belangrijk alles wat ik in deze Lecture Performance onderzocht en neerschreef zo vlug mogelijk te vergeten en mijn intrinsiek kompas naar hartenlust te volgen.

In mijn beredenering, en bewezen door mijn eigen ervaring, is het mogelijk om op basis van bestaande bronnen, mijn creativiteit te ontwikkelen en alsnog authentiek werk af te leveren. Als ik me sterk tot mijn intrinsieke motivatie verhoud, kritisch blijf afvragen '*hoe mijn emoties en gedachten tegenover mijn daden staan*', op die manier zorg dat mijn zelfbeeld, gedrag en imago in evenwicht blijven, kan ik op basis van bestaande elementen, die ik intrinsiek gemotiveerd heb geselecteerd – authentiek werk afleveren.

Mijn Lecture Performance bracht me veel wijsheid en eigenwijsheid bij. Ik heb een aantal mooie levenslessen geleerd. Het lijkt een zelfstudie en zelfreflectie te zijn geworden en heeft veel over mijzelf in kaart gebracht. Binnen deze externe opdracht, gedreven door extrinsieke motivatie, heb ik mijn intrinsieke motivatie laten zegevieren. Zoals het hoort. Eigengereid. Op een authentieke en creatieve manier.

Ondanks dat dit verslag voornamelijk tot stand kwam door mijn intrinsiek gemotiveerde verlangen, dat ik volledig uit een welwillende vorm van eigenbelang heb geschreven, hoop ik dat ook u, externe bron, er intrinsiek door bent opgewekt.

LITERATUURLIJST

- Foster, J.** (2007). *How to get ideas* (2 ed.). (J. Nobel, Vert.) San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Van der Stighelen, G.** (2010). *Creativiteit*. In G. v. Stighelen, *Creativiteit*. Antwerpen: Luster.
- Kalse, J.** (1998). *Creëren vanuit je bron : over de creatieve kracht van bewustzijn*. Deventer: Uitegeverij Ankh-Hermes bv.
- Doorman, M.** (2012). *Rousseau en ik : over de erfzone van de authenticiteit*. Amsterdam: Bert Bakker.
- Verhaeghe, P.** (2013). *Identiteit*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Wijnants, N.** (2013). *Wie ben ik?* Amsterdam: Bert Bakker.
- Kleon, A.** (2012). *Steal like an artist: 10 things nobody told you about being creative*. New York: Workman Publishing Company.
- Van Kouwen, C.** (2006). *Reproduceerbare authenticiteit of authentieke reproducties*. Utrecht: Cultureel Erfgoed Universiteit Utrecht

MET DANK AAN

Chrétien Bijmens, Maja Huizen, Violet Braeckman,
Alex Hendrickx, Rob Salden en vooral Ludo Costongs